

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, доцента Замлинського Віктора Анатолійовича на дисертаційну роботу Шаленого Володимира Анатолійовича на тему «Управління ризиками операційної діяльності хлібопекарських підприємств», яку подано на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дослідження.

На сьогоднішній день в економіці України триває процес корінних перетворень, пов'язаний з переходом до цивілізованих ринкових механізмів господарювання. При цьому розвиток підприємництва є одним з основних ланок цього процесу. Існування підприємництва пов'язане з постійним ризиком, що відображено в чинному законодавстві щодо категорії підприємництва. Невизначеність ринкового середовища в цілому, а також суб'єктивний характер прийнятих управлінських рішень викликають необхідність побудови якісної системи оцінки та управління ризиками будь-якого підприємства.

Незважаючи на накопичений значний зарубіжний досвід ризик-менеджменту, існують певні труднощі для його застосування в умовах трансформаційних перетворень економіки України. Слід зазначити, що якщо в банківській сфері та при здійсненні підприємствами інвестиційної діяльності є вже значний вітчизняний досвід управління ризиками, то в області операційної діяльності підприємств реального сектору економіки, в тому числі хлібопекарських підприємств, облік ризику носить епізодичний і фрагментарний характер. При цьому слід відмітити, що саме в процесі операційної діяльності створюється основна маса додаткової вартості, а тому управління ризиками, які виникають в процесі її здійснення є вкрай важливим не тільки для забезпечення ефективного функціонування самих підприємств, а й для економіки в цілому. Крім того, зростаюча динамічність економічних процесів визначає необхідність розробки і застосування нових ефективних

механізмів ризик-менеджменту. Саме тому теоретичне обґрунтування методичних підходів, розробка науково-практичних рекомендацій з оцінки та управління ризиками операційної діяльності є актуальним і значущим для хлібопекарських підприємств дослідженням.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота Шаленого Володимира Анатолійовича виконана у межах наукового проекту Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій “Інноваційне управління соціально-економічними системами: держава, кластер, регіон” (номер державної реєстрації 0116U002332). Особистий внесок автора полягає в обґрунтуванні теоретичних, методичних та прикладних засад удосконалення механізму управління ризиками операційної діяльності хлібопекарських підприємств. Додатково виконувалось дослідження у відповідності з планом комплексних науково-дослідних робіт Одеської національної академії харчових технологій за темою «Фінансово-економічна безпека підприємств харчової промисловості України: науково-методичні проблеми обліку, аналізу та аудиту» (номер державної реєстрації 0114U000970), у межах якої автором сформульована оптимальна стратегія розвитку підприємств харчової промисловості в ринкових умовах та обґрунтовано особливості формування організаційно-економічного механізму державної підтримки хлібопекарських підприємств. Також дисертаційна робота виконувалась в контексті до напряму наукової школи ННПЕтаМ ім. Г. Е. Вейнштейна, затвердженого Вченою радою ОНАХТ, за темою: «Забезпечення функціонування та розвитку системи економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності» та у відповідності до наукових досліджень кафедри управління бізнесом ОНАХТ, за держбюджетною темою: «Вивчення і прогнозування економічних трансформацій бізнес-структур в Україні» (номер державної реєстрації 0117U005501).

Ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і пропозицій здобувача.

Ознайомлення з дисертаційною роботою Шаленого В.А. дає підставу стверджувати про достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що в ній містяться. Зміст дисертаційної роботи охоплює всі ключові аспекти теми. Отримані результати підтверджуються широким використанням публікацій за темою дослідження, аналізом нормативно-правової бази та даних Державної служби статистики України.

Повноту наукових положень, висновків і результатів, сформульованих у дисертації, розкрито у її розділах.

У першому розділі дисертаційної роботи висвітлюється теоретичні аспекти оцінки та управління ризиками підприємств. На увагу заслуговує проведена автором систематизація ризиків підприємства та виділення короткострокових та довгострокових ризиків. Визначено, що ключові відмінності ризиків та викликані цим особливості управління ними пов'язані з різною їх сутністю (природою невизначеності), джерелами інформації для аналізу, методами оцінки, циклічністю та формалізацією управлінських процесів. Автором визначене місце ризик-менеджменту операційної діяльності в загальному менеджменті підприємства та запропонований підхід до оцінки ефективності ризик менеджменту.

В другому розділі автором проведено комплексне дослідження стану макро- та мезосередовища хлібопекарських підприємств на предмет виділення відповідних ризиків, на основі аналізу статистичної інформації визначені системні ризики, охарактеризована роль різних за розміром підприємств у забезпеченні сталого розвитку економіки та протидії зазначеним ризикам. Позитивної оцінки заслуговує розроблена автором методика оцінки довгострокових ризиків хлібопекарських підприємств, яка базується на аналізі конкурентного середовища об'єкта оцінки. Запропонована автором модель передбачає розрахунок інтегрального показника рівня довгострокового ризику та на основі аналізу його значення дозволяє отримати однозначну оцінку рівня

довгострокового ризику підприємства. На увагу заслуговує також той факт, що запропонована автором методика передбачає проведення кластерного аналізу підприємств за рівнем довгострокового ризику та визначення вектору розвитку для кожного підприємства. Викликає інтерес запропонована автором модель оцінки поточних операційних ризиків хлібопекарських підприємств, яка базується на використанні нечітких прогнозів, отриманих на основі обробки результатів ідентифікації загроз в розрізі етапів операційного циклу. Особлива практична цінність розробленої моделі полягає в тому, що результати оцінки формалізуються у матриці ризиків, яка дає можливість оцінити профіль ризику підприємства в розрізі етапів операційного циклу та прибуткоутворюючих показників, що в свою чергу дозволяє визначити основні зони ризику та розробити відповідні механізми мінімізації загроз.

В третьому розділі роботи автором на основі розробленої методики оцінки довгострокового ризику був визначений рівень ризикованості діяльності хлібопекарських підприємств. Проведені розрахунки дозволили автору оцінити рівень довгострокового ризику кожного підприємства та за допомогою засобів кластерного та факторного аналізу визначити напрямки його мінімізації. Цікавою також є апробація моделі оцінки поточних операційних ризиків на ПрАТ «Дрогобицький хлібозавод». За допомогою апарату нечіткої логіки та імітаційного моделювання Монте-Карло автором були визначені базові кількісні характеристики ризиків, на основі яких розраховані кількісні показники, які комплексно характеризують ступінь та міру ризику поточної операційної діяльності підприємства. Побудована на основі відповідних розрахунків матриця поточних операційних ризиків підприємства, дозволила автору проаналізувати профіль його ризику, провести рейтингування та ранжування ризиків та запропонувати шляхи їх мінімізації. На увагу заслуговує запропонований автором механізм покращення інституційного забезпечення хлібопекарської промисловості, а саме створення нового інституту: Державно інвестиційно-консультаційного центру (ДІКЦ) сприяння розвитку хлібопекарської галузі. Передбачено, що

ДКЦ вирішуватиме актуальні для галузі завдання: страхування від дії зовнішніх ризиків макро- та мезорівня, здійснення лізингових операцій та пільгового кредитування оновлення технічної бази виробників, управління тимчасово вільними коштами та консультування з актуальних питань ведення бізнесу. Для фінансування зазначених завдань автором розроблений механізм залучення коштів за рахунок зниження ставки ПДВ на певну продукцію галузі.

Уважне ознайомлення із змістом дисертації Шаленого В.А. дозволяє зробити висновок, що сформульовані автором наукові положення, висновки і рекомендації є достовірними та обґрунтованими. Зміст дисертаційної роботи засвідчує наступне: визначеної мети дисертантом досягнуто, поставлені завдання виконано, а висновки дослідження є аргументованими.

Наукова новизна одержаних результатів. Найбільш вагомими результатами, що характеризуються новизною та розкривають глибину, складність, масштабність, повноту та суть дисертаційного дослідження, є такі положення, трактування та ідеї:

- запропоновано модель оцінки довгострокових ризиків підприємства, особливістю якої є використання «рухомої» системи оцінки їх рівня, яка адаптується до поточного стану зовнішнього середовища. Розроблена модель дозволяє провести позиціонування хлібопекарських підприємств у конкурентному середовищі за рівнем показника довгострокового ризику, який визначається за допомогою агрегування статистично оброблених значень групи показників (чинників-симптомів);

удосконалено систему класифікації ризиків хлібопекарських підприємств, що дало змогу: виділити ризики короткострокової і довгострокової дії, визначити їх характерні риси та передбачити різні підходи до оцінки та управління ними; визначити місце ризиків операційної діяльності в загальній класифікації, заснованої на принципі багатокритеріальності;

- удосконалено складові механізму управління ризиками операційної діяльності в загальному менеджменті та ризик-менеджменті підприємства, де

запропоновано авторський підхід до оцінки ефективності ризик-менеджменту у вигляді експрес оцінки та поглибленої за допомогою матриці зон ризик-менеджменту та сформульовано загальні рекомендації по оптимізації ризик-менеджменту на підприємстві;

- удосконалено механізм інституційного забезпечення хлібопекарської промисловості, а саме доведено необхідність створення державного інвестиційно-консультаційного центру підтримки розвитку підприємств галузі, визначена його організаційна структура відповідно до функцій та задач, що мають вирішуватися даною організацією та запропоновано механізм фінансування центру.

Практичне значення отриманих результатів. Практична цінність результатів дослідження полягає в тому, що в комплексі вони створюють теоретико-методичну базу для організації управління ризиками операційної діяльності на хлібопекарських підприємствах. Практичні розробки дисертації мають універсальний характер і можуть бути застосовані в інших сферах практичної діяльності, пов'язаної з економічним ризиком.

Результати дисертаційної роботи використовуються в практичній діяльності суб'єктів господарювання: ПАТ «Миколаївський комбінат хлібопродуктів» (довідка № 315 від 12.10.2016 р), ТОВ «Миколаївський хлібозавод №1» (довідка № 227/108/09 від 19.04.2017 р), ТОВ «Укрелеваторпром» (акт впровадження №304 від 27.03.2018 р), ТОВ «Одеський коровай» (акт впровадження №58/18 від 28.05.2018 р) – запропоновано методичний підхід до оцінки ризиків поточної операційної діяльності підприємства у вигляді матриці ризиків; Регіонального фонду підтримки підприємництва в Миколаївській області (довідка № 18/93 від 24.11.2016 р.) – рекомендації щодо запровадження моделі оцінки довгострокових ризиків підприємств хлібопекарської промисловості Миколаївської області. Теоретичні та практичні положення дисертаційної роботи використані в навчальному процесі Одеської національної академії харчових технологій при викладанні таких дисциплін: «Потенціал і розвиток

підприємства», «Ризикологія» (25.01.2018 №01-11/506).

Повнота викладення положень дисертації в опублікованих працях.

Основні результати дисертації висвітлено в 21 науковій праці загальним обсягом 8,92 ум. друк. арк., з них 9 статей у наукових фахових виданнях України, в тому числі 8 у фахових виданнях, що входять до міжнародних науково-метричних баз даних, 3 наукових праці у колективних монографіях, 9 – у матеріалах наукових та науково-практичних конференцій..

Оцінка викладення й оформлення дисертації. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (у першому розділі 110 найменувань, у другому – 28 найменувань і у третьому – 23 найменування), 9 додатків. Повний обсяг дисертації становить 288 сторінок, з них основний текст 201 – сторінка, анотація – 11 сторінок, список використаних джерел 16 – сторінок, додатки – 37 сторінок. Робота містить 51 таблицю та 18 рисунків на 43 сторінках.

Одержані автором результати дослідження з теорії і практики характеризують високий рівень вирішення проблем обґрунтування теоретико-методичних засад та розробці практичних рекомендацій з оцінки та управління ризиками операційної діяльності хлібопекарських підприємств. Вони доведені до впровадження у якості методичних і практичних розробок.

Дискусійні положення та зауваження по змісту дисертаційної роботи. В цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Шаленого В.А., вважаю за доцільне висловити наступні зауваження:

1. При дослідженні теоретико-методичних аспектів побудови комплексної системи управління ризиками на підприємстві та систематизації відповідних задач і процедур, аналізується, головним чином, закордонний досвід ризик-менеджменту та недостатньо уваги приділено вітчизняним напрацюванням у даній області (р. 1.2, р. 1.3)

2. В першому розділі роботи автором наголошується на необхідності узгодження результатів оцінки ризиків в короткостроковому та довгостроковому періоді, при цьому при апробації запропонованих в роботі методик таке узгодження в повній мірі не було реалізоване (р. 3.1, р. 3.2).

3. Запропонована в другому розділі роботи методика оцінки рівня довгострокового ризику підприємства передбачає отримання такої оцінки у вигляді інтегрального показника, який розраховується агрегуванням значень чотирьох чинників-симптомів. Позитивно оцінюючи запропонований автором підхід, при практичній реалізації моделі в третьому розділі доцільно було б врахувати різну значущість зазначених чинників-симптомів для оцінки рівня довгострокового ризику за допомогою коефіцієнтів вагомості (р. 3.1).

4. Наголошуючи в першому розділі роботи на необхідності оцінки ефективності заходів по управлінню ризиками, при оцінці ризиків поточної операційної діяльності ПрАТ «Дрогобицький хлібо завод» та визначенні заходів, спрямованих на мінімізацію цих ризиків, зазначена оцінка не була проведена (р. 3.2).

5. Висновки недостатньо окреслюють перспективи подальших досліджень

6. В дисертаційній роботі мають місце деякі редакційні погрішності.

Висловлені зауваження не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи. Вона є оригінальним, самостійним дослідженням з актуальної проблеми оцінки та управління ризиками операційної діяльності хлібопекарських підприємств.

Відповідність дисертації встановленим вимогам МОН України

Дисертаційне дослідження Шаленого В.А. відповідає «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. Автореферат розкриває основні положення дисертаційної роботи і відповідає вимогам, які встановлені МОН України.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Шаленого В.А. є завершеним науковим дослідженням, актуальним за темою та розглянутими проблемами. Одержані автором результати є науково обґрунтованими, мають наукову новизну і практичну цінність. Вони відіграватимуть

9
 позитивну роль у вирішенні проблем підвищення ефективності функціонування хлібопекарських підприємств.

Тема і зміст дисертації відповідають профілю наукової спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами, а її автор Шалений Володимир Анатолійович – заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидат економічних наук.

Офіційний опонент:
 Одеський національний
 політехнічний університет,
 доктор економічних наук,
 професор кафедри менеджменту

В.А. Замлинський

Лідер Замлинського В.А.
засвідчує:
Вчений секретар

В. І. Шевчук

Відрук надійшов 14.03.19
Вчений секретар
СВР Д41.088.05
Крутіца Ч.В.

